

U 13/2022 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojan saatavuudesta rajat ylittävissä siviili-, kaupp- ja rikosoikeudellisissa asioissa ja tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten muuttamisesta sekä direktiiviksi tiettyjen säädösten muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan unionin komission 1.12.2021 antamat ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojan saatavuudesta rajat ylittävissä siviili-, kaupp- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä ja tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten muuttamisesta sekä direktiiviksi tiettyjen säädösten muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta sekä ehdotuksista laadittu muistio.

Helsingissä 17.2.2022

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Osastopäällikkö, ylijohdaja Antti Leinonen

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
17.2.2022

EU/2021/1369
EU/2021/1384

EHDOTUKSET EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI OIKEUDELLISEN YHTEISTYÖN DIGITALISOINNISTA JA OIKEUSSUOJAN SAATAVUUDESTA RAJAT YLITTÄVISSÄ SIVIILI-, KAUPPA- JA RIKOSOIKEUDELLISISSA ASIOISSA, SEKÄ TIETTYJEN OIKEUSALAN YHTEISTYÖTÄ KOSKEVIEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMISESTA JA DIREKTIIVIKSI TIETTYJEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMISESTA OIKEUDELLISEN YHTEISTYÖN DIGITALISOINNIN OSALTA

1 Tausta

Euroopan komissio antoi 1.12.2021 oikeusalan yhteistyön digitalisointia koskevan säädösehdotuspaketin. Laajuudeltaan kattavin näistä säädösehdotuksista on komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista rajat ylittävissä siviili-, kauppa- ja rikosoikeudellisissa asioissa sekä tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten muuttamisesta (KOM (2021) 759 lopullinen, jäljempänä *asetusehdotus*). Kyseisen ehdotuksen rinnalla on annettu komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2003/8/EY, neuvoston puitepäätösten 2002/465/YOS, 2002/584/YOS, 2003/577/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS, 2008/947/YOS, 2009/829/YOS ja 2009/948/YOS, sekä direktiivin 2014/41/EU muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta (KOM (2021) 760 lopullinen, jäljempänä *direktiiviehdotus*).

Ehdotuksilla on tarkoitus velvoittaa jäsenvaltiot käyttämään lähtökohtaisesti digitaalisia kanavia rajat ylittävissä tiedonvaihdossa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä velvoittaa jäsenvaltiot mahdollistamaan sähköisten välineiden käyttö rajat ylittävissä, kansalaisia ja yrityksiä koskevissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa menettelyissä.

Ehdotettu toimenpidekokonaisuus muodostuu kuudesta pääasiallisesta osasta: 1) oikeudellisen kehyksen luominen digitaalisille toimintatavoille rajat ylittävissä siviili-, kauppa- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä 2) turvallisen ja hajautetun tietojärjestelmän käyttövelvoite viranomaisten välisessä rajat ylittävissä asioinnissa, 3) videoneuvottelujen käyttö oikeudellisessa rajat ylittävissä asioinnissa, 4) eurooppalaisen asiointiportaalin ja maksujen sähköisen maksamisen toteuttaminen kansalaisille ja yrityksille, 5) luottamuspalvelujen käyttö rajat ylittävissä oikeusalan asioinnissa, 6) sähköisten asiakirjojen oikeusvaikutusten vahvistaminen.

Komission asetus- ja direktiiviehdotusten taustalla on noin vuoden aikana tuotettu sääntelykokonaisuus, joka käynnistyi joulukuussa 2020 komission tiedonannolla oikeudenkäytön digitalisoinnista EU:ssa ja asetusehdotuksella rajat ylittävissä siviili- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä käytettävästä tietokoneistetusta viestintäjärjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta (KOM(2020) 712 lopullinen), jossa on esitetty toimia digitalisaation edistämiseksi yhdenmukaisen toimintatavan ja yhtenäisen e-CODEX-viestintäjärjestelmän ja palvelualueen avulla. Kyseinen ehdotus liittyy tässä kirjelmässä käsiteltäviin lainsäädäntötoimiin ja teknisten järjestelmien uudistamiseen. Asetusehdotuksesta on annettu valtioneuvoston kirjelmä U 15/2021 vp.

2 Ehdotusten tavoite

Asetus- ja direktiiviehdotuksen tavoitteena on muuttaa rajat ylittäviä siviili-, kauppaa- ja rikosoikeudellisia menettelyitä koskevia EU:n asetuksia, direktiivejä ja puitepäätöksiä siten, että säädettäisiin pakolliseksi digitaalisten välineiden käyttöönotto rajat ylittävissä oikeudellisissa menettelyissä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken. Samalla toteutettaisiin eurooppalainen sähköinen viestintäväline luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden asiointinille kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Tavoitteena on lisäksi yhtenäistää ja selventää edellytyksiä, joiden mukaisesti rajat ylittävissä tiedonvaihdossa ja asiointissa (poislukien todisteiden vastaanottaminen) voidaan käyttää videoneuvotteluja ja sähköisiä luottamuspalveluja turvallisen sähköisen asiointin varmistamiseksi. Asetusehdotuksessa pyritään myös vahvistamaan sähköisten asiakirjojen oikeusvaikutus rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä sekä velvoittamaan jäsenvaltiot mahdollistamaan verkkomaksujen käyttö oikeudellisissa menettelyissä.

Asetus- ja direktiiviehdotuksissa pyritään takaamaan digitaalisten välineiden laaja käyttöönotto rajat ylittävissä oikeudellisissa menettelyissä. Nykytilanne on sellainen, että useissa rajat ylittävissä siviili-, kauppaa- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä joiltakin osin mahdollistetaan digitaalisten välineiden käyttö, mutta ne ovat useimmiten vain vaihtoehtoja perinteiselle paperiprotokollalle. Heinäkuussa 2022 ovat tulossa voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1784 oikeudenkäynti- ja muiden kuin oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (jäljempänä *tiedoksiantoasetus*) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1783 jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (jäljempänä *todisteluasetus*), joissa on säädetty sähköiset menettelyt ensisijaisiksi ja jäsenvaltioita velvoittaviksi. Euroopan komissio on käyttänyt tiedoksianto- ja todisteluasetuksia mallina asetusehdotuksen valmistelussa. Lisäksi komissio on lähentynyt digitalisointia koskevan asetusehdotuksen valmistelussa siitä, että e-CODEX-viestintäjärjestelmä, johon on liitetty viitesovellus (tiedonvaihtoportaali), olisi asetusehdotuksessa tarkoitettu turvallinen ja hajautettu tietojärjestelmä, jota käytettäisiin tiedonvaihtoon ja asiointiin rajat ylittävissä siviili-, kauppaa- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Asetusehdotuksen rinnalla annetun direktiiviehdotuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa sähköisten toimintatapojen sisällyttämistä EU:n siviili-, kauppaa ja rikosoikeudellisten säädösinstrumenttien täytäntöönpanossa niiden säädösten osalta, jotka on annettu neuvoston ja parlamentin direktiiveinä tai puitepäätöksinä.

3 Ehdotusten pääasiallinen sisältö

3.1 Asetusehdotus

Asetusehdotus sisältää yhteensä 25 artiklaa.

Asetusehdotuksen 1 artiklassa määritellään asetuksen kohde ja soveltamisala. Asetuksella luotaisiin oikeudellinen kehys sähköiselle viestinnälle tietyissä rajat ylittävissä oikeudellisissa menettelyissä siviili-, kauppaa- ja rikosasioissa sekä sähköiselle viestinnälle toisaalta viranomaisten välillä ja toisaalta luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat säädökset luetellaan kahdessa asetuksen liitteessä, joista liite I sisältää siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluvat säädökset ja liite

II rikosoikeudelliset säädökset. Asetusta ei kuitenkaan sovellettaisi todisteiden vastaanottamiseen siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, sillä niistä säädetään erillisellä todisteluasetuksella, joka digitaalisten välineiden käytön osalta vastaa asetusehdotusta.

Asetuksen soveltamisalaan viranomaisten välillä kuuluisivat liitteessä I luetellut siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluvat säädökset ja liitteessä II luetellut rikosoikeudelliset säädökset. Asetuksen soveltamisalaan viranomaisten ja luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välillä kuuluisivat liitteessä I luetellut siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluvat säädökset. Lisäksi asetuksen soveltamisalaan kuuluisivat videoneuvottelut liitteiden I ja II mukaisissa menettelyissä ja myös muissa siviili- kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa yksi osapuoli sijaitsee toisessa valtiossa.

Asetusehdotuksella vahvistettaisiin myös sähköisen luottamuspalvelujen käyttöä ja sähköisten asiakirjojen tunnustamista koskevat säännöt, sekä videoneuvottelun tai muun etäviestintätekniikoiden käyttöedellytykset. Asetuksessa ei säädetä uusista menettelyistä, ja sitä sovellettaisiin ainoastaan sähköiseen viestintään rajat ylittävissä oikeudellisissa menettelyissä.

Asetusehdotuksen 2 artiklassa määritellään asetuksessa käytetyt käsitteet.

Ehdotuksen 3 artiklassa säädetäisiin, että tuomioistuinten ja toimivaltaisten viranomaisten välisessä sähköisessä viestinnässä tulisi käyttää turvallista ja luotettavaa hajautettua tietojärjestelmää, käytännössä e-CODEX-järjestelmää ja sen yhteyteen toteutettavaa tiedonvaihtoportaalaa. Artikla mahdollistaisi muiden viestintävälineiden käytön vain poikkeustapauksissa, muun muassa silloin kun hajautetussa järjestelmässä on toimintahäiriö.

Asetusehdotuksen 4 artiklalla komissio perustaisi jo nykyisin toimivaan Euroopan oikeusportaaliin eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen. Koska se olisi osa hajautettua 3 artiklan mukaista tietojärjestelmää, myös tämän toiminnallisuuden toteuttamisessa voitaisiin soveltaa viranomaisten yhteydenpitoa varten rakennettavaa viitesovellusta eli viranomaisten välistä portaalaa. Yhteyspiste mahdollistaisi luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden asioinnin, eli asioiden vireillepanon, pyyntöjen lähettämisen, oikeudelliseen menettelyyn liittyvien tietojen lähettämisen ja vastaanottamisen sekä muun yhteydenpidon toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

Ehdotuksen 5 artiklassa edellytettäisiin, että jäsenvaltioiden tuomioistuimet ja toimivaltaiset viranomaiset hyväksyisivät luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden sähköisen viestinnän sekä eurooppalaisen yhteyspisteen että kansallisten asiointiportaalien kautta. Sähköisten viestintäkanavien käyttö olisi vapaaehtoista luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille ja he voisivat halutessaan käyttää perinteisiä viestintävälineitä, kuten esimerkiksi paperiasiakirjojen postitusta. Viranomaisia asiakkaan ilmoitus viestintäkanavasta sen sijaan sitoisi. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että viranomaisen olisi kyettävä lähettämään myös todisteellisesti tiedoksiannettavia sähköisiä viestejä omasta asianhallinnastaan tai ainakin virastopostistaan.

Asetusehdotuksen 6 artiklan mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi hyväksyttävä 5 artiklan mukainen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden sähköinen viestintä joko eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen tai kansallisten asiointiportaalien kautta, jos niitä on saatavilla.

Asetusehdotuksen 7 artiklassa säädetäisiin toissijaisesti videoneuvottelujen tai muun etäviestintätekniikan käyttämisen oikeusperustasta sekä käytön edellytyksistä rajat ylittävissä siviili- ja kauppaoikeudellisissa menettelyissä liitteen I sääösten osalta sekä myös muissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jompikumpi osapuolista on toisessa jäsenvaltiossa. Artiklalla ei kuitenkaan rajoitettaisi sellaisten erityisten sääösten soveltamista, joilla säännellään

videoneuvottelun tai muun etäviestintäteknikan käyttöä liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisissa menettelyissä. Ottaen huomioon, että todisteiden vastaanottaminen ei kuulu tämän asetusehdotuksen piiriin, tarkoitetaan tällä siis osallistumista, eikä siis todistajana kuulemista.

Asetusehdotuksen 8 artiklassa säädettäisiin videoneuvottelujen oikeusperustasta sekä videoneuvottelujen ja muiden etäviestintäteknikoiden käyttöedellytyksistä rikosasioissa liitteessä II lueteltujen säädösten osalta. Artiklassa vahvistettaisiin tarkemmat säännöt epäillyn, syytetyn tai tuomitun kuulemisesta sekä lasten kuulemisesta videoneuvotteluteknikan tai muun etäviestintäteknikan avulla. Artiklalla ei kuitenkaan rajoitettaisi sellaisten erityisten säännösten soveltamista, joilla säännellään videoneuvottelun tai muun etäviestintäteknikan käyttöä liitteessä II lueteltujen säädösten mukaisissa menettelyissä. Artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen voisi hylätä pyynnön järjestää suullinen kuuleminen videoneuvottelun tai muun etäviestintäteknikan avulla, jos tällaisten teknikoiden käyttö ei sopisi yhteen asiaan liittyvien erityisolosuhteiden kanssa. Jos jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädetään jäsenvaltion sisäisiin asioihin liittyvien kuulemisten nauhoittamisesta, samoja sääntöjä sovellettaisiin myös rajatylittäviä asioita koskeviin videoneuvottelun tai muun etäviestintäteknikan avulla järjestettäviin kuulemisiin. Asetuksen nojalla järjestettyä videoneuvottelua säänneltäisiin videoneuvottelun järjestävän jäsenvaltion kansallisella lainsäädännöllä. Epäillyllä, syytetyllä ja tuomitulla henkilöllä olisi kansallisen lainsäädännön mukainen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, jos tätä artiklaa rikottaisiin.

Ehdotuksen 9 artiklassa vahvistettaisiin säännöt, jotka koskevat luottamuspalvelujen (sähköisten allekirjoitusten ja leimojen) käyttöä rajat ylittävässä oikeusalan sähköisessä viestinnässä. Artiklassa viitataan suoraan sähköisiä luottamuspalveluja koskevaan eIDAS-asetukseen.

Asetusehdotuksen 10 artiklan mukaan edellytettäisiin, että sähköisten asiakirjojen oikeusvaikutuksia ei evätä pelkästään sillä perusteella, että ne ovat sähköisessä muodossa.

Ehdotuksen 11 artiklan mukaan jäsenvaltioiden pitäisi mahdollistaa oikeudellisiin menettelyihin liittyvien maksujen sähköisen maksaminen verkkomaksuina Euroopan oikeusportaaliin perustettavan sähköisen yhteyspisteen kautta.

Asetusehdotuksen 12 artiklassa vahvistettaisiin puitteet, joiden mukaisesti komissio voisi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä. Komissiolle annettaisiin toimivalta antaa hajautetun tietojärjestelmän perustamista koskevia täytäntöönpanosäädöksiä, joissa se määritteli sähköisten viestintämenetelmien ja viestintäprotokollien tekniset eritelvät, tietoturvan vähimmäisstandarit sekä saatavuutta koskeva vähimmäistavoitteet. Artiklan kohdissa 3–6 lueteltujen hajautettuja tietojärjestelmiä koskevien täytäntöönpanosäädösten aikajänne vaihtelisi säädöskohtaisesti kahdesta vuodesta kuuteen vuoteen. Kyse olisi SEUT 291 artiklassa tarkoitetusta täytäntöönpanovallasta, jonka käytöstä on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 182/2011 yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä (jäljempänä *komitologia-asetus*). Täytäntöönpanosäädösten hyväksymisessä noudatettaisiin komitologia-asetuksen mukaista tarkastusmenettelyä, josta säädettäisiin asetusehdotuksen 16 artiklassa.

Asetusehdotuksen 13 artiklassa komissio valtuutettaisiin luomaan, ylläpitämään ja kehittämään hajautetun tietojärjestelmän yhteydessä käytettävä viitesovellus. Viitesovellus tarkoittaisi käytännössä tiedonvaihtoportaalien viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon.

Asetusehdotuksen 14 artiklassa määriteltäisiin hajautetun tietojärjestelmän kustannusten jakautuminen. Jäsenvaltiot vastaisivat hajautetun tietojärjestelmän kansallisten liityntäpisteiden asen-

nus-, käyttö- ja ylläpitokustannuksista. Lisäksi jäsenvaltiot vastaisivat kansallisen tietojärjestelmän perustamisesta ja mukauttamisesta aiheutuvista kuluista, jotta järjestelmät ovat yhteentomivia EU:n hajautetun tietojärjestelmän liityntäpisteiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaisi joko rajapintatoteutusta liityntäpisteiden ja kansallisten tietojärjestelmien välille tai laajempaa tiedonvaihdon integrointia kansallisiin järjestelmiin. Euroopan komissio vastaisi eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen kustannuksista kokonaisuudessaan.

Asetusehdotuksen 15 artiklassa säädettäisiin henkilötietojen suojaa ja rekisterinpitoa koskevista vastuista.

Asetusehdotuksen 16 artiklassa säädettäisiin täytäntöönpanosäädösten hyväksymisessä käytettävästä menettelystä, joka olisi komitologia-asetuksen 5 artiklan mukainen tarkastelumenettely. Artikloissa 17 ja 18 säädettäisiin asetusta koskevasta komission arviointimenettelystä ja jäsenvaltioilta kerättävistä tiedoista. Artiklassa 18 asetettaisiin myös jäsenmaille velvoitteita tietojenkeruuseen muun muassa hajautetun tietojärjestelmän yhteensovittamisesta aiheutuvista kustannuksista ja suullisissa kuulemisissa käytettyjen videoneuvottelujen määrästä.

Asetusehdotuksen 19–22 artikloilla muutettaisiin siviili- ja kauppaoikeuden alan asetuksia; artiklassa 19 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta, artiklassa 20 asetusta (EY) N:o 861/2007 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä, artiklassa 21 asetusta (EU) N:o 655/2014 eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräysmenettelyn käyttöön ottamisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, ja artiklassa 22 asetusta (EU) 2015/848 maksukyvyttömyysmenettelyistä. Asetuksia muutettaisiin siten, että niihin sisällytettäisiin säännökset asetusehdotuksen 3 artiklan mukaisista digitaalisista viestintävälineistä.

Asetusehdotuksen 23 artiklalla muutettaisiin asetusta (EU) 2018/1805 jäädyttämistä ja menetyksiä tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta siten, että siihen sisällytettäisiin säännökset asetusehdotuksen 3 artiklan mukaisista digitaalisista viestintävälineistä.

Asetusehdotuksen 24 artiklassa säädettäisiin täytäntöönpanosäädöksen hyväksymistä seuraavasta kahden vuoden siirtymäajasta hajautetun tietojärjestelmän käyttöönotossa ja 25 artiklassa säädettäisiin asetuksen voimaantulosta ja asetuksen soveltamisen alkamisajasta.

3.2 Direktiiviehdotus

Direktiiviehdotuksessa on 17 artiklaa. Direktiiviehdotuksella sisällytettäisiin pakollisia sähköisiä toimintatapoja koskevat säännökset niihin EU:n siviili-, kaupp- ja rikosoikeudellisiin säädösinstrumentteihin, jotka on annettu neuvoston ja parlamentin direktiiveinä tai puitepäätöksinä.

Direktiiviehdotuksella muutettaisiin direktiiviä 2002/8/EY (direktiivi oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset), neuvoston puitepäätöksiä 2002/465/YOS (puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä), 2002/584/YOS (puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä), 2003/577/YOS (puitepäätös omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta), 2005/214/YOS (puitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin), 2006/783/YOS (puitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin), 2008/909/YOS (puitepäätös

vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa), 2008/947/YOS (puitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi), 2009/829/YOS (puitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona) ja 2009/948/YOS (puitepäätös rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta), sekä direktiiviä 2014/41/EU (direktiivi rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä) oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta.

Direktiiviehdotuksen mukaan muutokset digitaalisten välineiden käyttöönoton toteuttamiseksi tehtäisiin säädöskohtaisesti sisällyttämällä säädökseen asetusehdotuksen 3 artiklaa (hajautettua tietojärjestelmää koskeva artikla) tai 5 artiklan (eurooppalainen sähköinen yhteyspiste tai kansalliset asiointiportaalit luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille) mukaiset säännökset.

Direktiiviehdotuksen artikloissa 1–11 käsitellään digitaalisiin menettelyihin ja välineiden käyttöönottoon liittyvät muutokset puitepäätöksiin ja direktiiveihin samalla tavoin kuin edellä käsitellyssä asetusehdotuksessa.

Direktiiviehdotuksen artikkelit 12–15 sisältävät kansallisia täytäntöönpanosäädöksiä koskevat säännökset. Kansallisten säädösten täytäntöönpanon ajanjaksot olisivat kaikille direktiiviehdotuksen artikloille kaksi vuotta asetusehdotuksen täytäntöönpanosäädösten hyväksymisestä. Direktiiviehdotuksen artikkelissa 16 säädetään direktiivin voimaantulosta.

4 Ehdotusten oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

4.1 Asetusehdotus

Ehdotuksen oikeusperustana on SEUT 81 artiklan 1 kohta ja 82 artiklan 2 kohta. Digitaalisten kanavien käyttö rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä ja tiedonvaihdoissa toimivaltaisten viranomaisten kesken helpottaa oikeudellista yhteistyötä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa sekä rikosasioissa. Digitaalisten kanavien käyttö tiedonvaihdoissa helpottaisi ja tehostaisi oikeudellista yhteistyötä siviiliasioissa SEUT-sopimuksen 81 artiklan 2 kohdan mukaisesti. SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohta on unionin oikeusperusta, kun tavoitteena on helpottaa yhteistyötä ja päätösten täytäntöönpanoa jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten välillä rikosoikeudellisissa menettelyissä.

SEUT-sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan j alakohdan mukaan EU:lla on jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta toteuttaa toimenpiteitä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella. Jäsenvaltiot voivat yksin säännellä digitaalisten viestintäkanavien käyttöä oikeudellisen yhteistyön ja oikeussuojan saatavuuden osalta siinä määrin kuin EU ei ole käyttänyt sille kuuluvaa toimivaltaa. Ilman EU:n koordinoitavia toimia ja sääntelyä digitaalisten viestintäkanavien yhteentoimivuutta on hyvin vaikea toteuttaa. Suunnitellut digitalisointitoimet ovat sidoksissa EU:n nykyisiin rajat ylittävissä yhteistyössä sovellettaviin oikeudellisiin välineisiin eivätkä jäsenvaltiot voi toteuttaa näitä toimia yksin. Ehdotuksen tavoitteita ei voida täysin saavuttaa, jos jäsenvaltiot toimivat yksin, vaan ainoastaan EU:n tasolla.

EU:ssa on jo olemassa oikeudellisen yhteistyöhön liittyvää tiedonvaihtoa ja viestintää koskevia säädöksiä, joissa säädetään nykyaikaisen teknologian käytöstä, tuoreimpia ovat EU:n tiedoksi-

anto- ja todisteluasetukset. Yksittäisillä säännöksillä ei voida kuitenkaan taata riittävää ja kokonaisvaltaista infrastruktuuria viranomaisten rajat ylittävään tiedonvaihtoon tai luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden viestintää toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa.

Asetusehdotuksen 12 artiklassa komissiolle annettaisiin SEUT 291 artiklassa tarkoitettua täytäntöönpanovaltaa, jota koskevat toimenpiteet hyväksyttäisiin komitologia-asetuksen mukaisessa tarkastelumenettelyssä. Komissiolle annettaisiin toimivalta antaa hajautetun tietojärjestelmän perustamista koskevia täytäntöönpanosäädöksiä, jotka koskevat teknisiä eritelmiä ja vähimmäisstandardeja. Kyse olisi teknisluonteisesta sääntelystä, jota koskevaa toimivallan siirtoa komissiolle voidaan pitää perusteltuna ja asianmukaisena.

Suhteellisuusperiaatteen kannalta ehdotuksen tarkoituksena on rajat ylittävän asioinnin yhdenmukaistaminen uudemman EU-sääntelyn kanssa. Rajat ylittävän asioinnin toimintatapojen yhtenäistämiseksi tarvitaan EU-tason toimia, jotta rajat ylittävä tiedonvaihto ja asiointi voidaan toteuttaa tehokkaammin.

Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen oikeusperustaa on pidettävä asianmukaisena. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.

4.2 Direktiiviehdotus

Direktiiviehdotuksen oikeusperustana ovat samat SEUT-sopimuksen kohdat kuin asetusehdotuksessa eli SEUT 81 artiklan 1 kohta ja 82 artiklan 2 kohta.

Toissijaisuusperiaatteen osalta vain EU-tasolla voidaan yhdenmukaistaa EU-säädöksiin sisältyviä sähköisiä menettelyjä. Tämä on perustana myös direktiiviehdotuksessa ehdotetuille muutoksille. Suhteellisuusperiaatteen kannalta ehdotuksen tarkoituksena on rajat ylittävän asioinnin välineiden yhdenmukaistaminen uudemman EU-sääntelyn kanssa.

Valtioneuvosto katsoo, että direktiiviehdotuksen oikeusperustaa on pidettävä asianmukaisena. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.

5 Ehdotusten vaikutukset

5.1 Komission vaikutusarvio

Komissio on laatinut asetus- ja direktiiviehdotuksista vaikutusarvion. Vaikutusarvion mukaan digitaalisen tiedonvaihto- ja viestintäkanavan käytöllä voidaan katsoa olevan myönteisiä vaikutuksia rajat ylittävien oikeudellisten menettelyjen nopeutumiseen. Digitaalisten välineiden käytöllä voidaan arvioida olevan myös ympäristövaikutuksia, sillä se vähentää paperin ja postipalvelujen käyttöä. Nämä ympäristövaikutukset liittyvät sähköisten viestintävälineiden käyttöönottoon sekä videoneuvottelujen ja etäviestinnän käytön lisääntymiseen paikan päällä järjestettävien kuulemisten sijaan. Menettelyihin liittyvien kustannusten vähenemisellä on myös epäsuoria vaikutuksia, sillä se parantaa yritysten, myös pk-yritysten, kilpailukykyä. Vaikutusarvion mukaan kokonaiskustannukset Euroopan komissiolle olisivat vuosina 2023–2027 yhteensä 19,8 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannuksista henkilöstökulujen osuus olisi vuosina 2023–2027 noin 4,6 miljoonaa euroa. Kustannukset aiheutuisivat rajat ylittävässä viranomaisten välisessä tiedonvaihdossa käyttöön otettavan hajautetun tietojärjestelmän kustannuksista sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden käyttöön tarkoitettua eurooppalaisen yhteyspisteen eli asiointiportaalin toteuttamisen kuluista. Komissiolta on ehdotusten neuvottelun kuluissa tarpeen

hankkia lisätietoa siitä, että EU:n monivuotista rahoituskehystä noudatetaan ja että rahoitus ensisijaisesti järjestetään kohdentamalla uudelleen EU-budjetin ohjelmien varoja.

5.2 Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

5.2.1 Asetusehdotus

Lainsäädännöllisesti EU:n asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta, joka ei pääsääntöisesti edellytä kansallista täytäntöönpanosäätelyä.

Alustavan arvion mukaan asetusehdotus saattaa aiheuttaa tarpeen täydentävään lainsäädäntöön sekä muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön, lähinnä asetuksia täydentävän kansallisen lainsäädännön osalta.

5.2.2 Direktiiviehdotus

Direktiiviehdotuksen sisältämät muutosehdotukset vastaavat sisällöllisesti asetusehdotuksen muutosehdotuksia. Direktiiviehdotuksella muutettaisiin kymmenen EU-säädöksen sisältöä siten, että rajat ylittävässä toimivaltaisten viranomaisten välisessä tiedonvaihdossa otettaisiin käyttöön suojattu ja hajautettu tietojärjestelmä sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden käyttöön tarkoitettu eurooppalainen yhteispiste eli asiointiportaali.

Alustavan arvion mukaan direktiiviehdotus aiheuttaisi muutostarpeita kansallisiin täytäntöönpanosäädöksiin direktiiviehdotukseen sisältyvien direktiivien ja puitepäästösten muutosehdotusten osalta sekä mahdollisen tarpeen täydentävään lainsäädäntöön.

Direktiiviehdotuksen artiklat 12–15 sisältävät kansallisia täytäntöönpanosäädöksiä koskevat säännökset. Kyseisten artikloiden mukaan jäsenvaltioiden olisi annettava ja julkaistava artikloiden 1–11 täytäntöönpanon edellyttämät kansalliset säädökset viimeistään kahden vuoden kuluttua asetusehdotuksen 12 artiklan kohdissa 3–6 tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten hyväksymisestä.

5.3 Taloudelliset vaikutukset

Asetus- ja direktiiviehdotuksilla voidaan arvioida olevan valtiontaloudellisia vaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset liittyvät ensinnäkin asetusehdotuksen mukaisen hajautetun tietojärjestelmän kansallisten liityntäpisteiden toteuttamiseen ja kansallisten tietojärjestelmien mukauttamiseen yhteentoimivuuden varmistamiseksi, toiseksi uusien asiointiportaalien käyttöönottoon, kolmanneksi eurooppalaisen sähköisen yhteispisteen liittämiseen kansallisiin tietojärjestelmiin ja neljänneksi oikeudellisiin menettelyihin liittyvien maksujen sähköisen maksamisen toteuttamiseen.

Asetusehdotuksen 14 artiklan mukaan kukin jäsenvaltio vastaa hajautetun tietojärjestelmän kansallisten liityntäpisteiden asennus-, käyttö- ja ylläpitokustannuksista. Lisäksi kukin jäsenvaltio vastaa kansallisen tietojärjestelmän perustamisesta ja mukauttamisesta aiheutuvista kuluista, jotta järjestelmät ovat yhteentoimivia EU:n hajautetun tietojärjestelmän liityntäpisteiden kanssa, sekä kyseisten järjestelmien hallinnoinnista, käytöstä ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista.

Asetus- ja direktiiviehdotuksen mukainen turvallinen ja luotettava hajautettu tietojärjestelmä tarkoittaa e-CODEX-viestintäjärjestelmää ja sen yhteyteen toteutettavia tiedonvaihdon portaa-

lisovelluksia. Asetus- ja direktiiviehdotusten mukaan uusien tiedonvaihtoportaalien käyttöönotto toteutetaan vaiheittain 4–8 vuoden kuluttua asetuksen ja direktiivin voimaantulosta. Yhteen tiedonvaihtoportaaliin voidaan sisällyttää useiden EU-säädösinstrumenttien mukaiset tiedonvaihtotoiminnot ja vakiolomakkeet (esimerkiksi erillistoteutuksina siviiliasioiden ja rikosasioiden tiedonvaihtoportaalit).

E-CODEX-viestintäjärjestelmää koskevan sääntelyn osalta viitataan tarkemmin valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston e-CODEX-asetukseksi (U 15/2021 vp). Kirjelmässä todetaan, että Suomessa e-CODEX-järjestelmän rakentaminen on jo pääosin toteutettu vuosina 2018–2020, joten järjestelmän keskeisten osien (liitinsovellus ja tietoliikennesovellus) käyttöönotosta ei enää aiheudu merkittäviä kustannuksia. Kirjelmän mukaan Suomessa kustannuksia aiheutuisi jatkossa e-CODEX-tietojärjestelmän jäsenvaltiokohtaisen palvelinhallinnan ja teknisen ylläpidon lisäksi e-CODEXin yhteyteen toteutettavien uusien asiointiportaalien käyttöönotosta sekä niiden mahdollisesta integroinnista oikeusministeriön ja sisäministeriön hallinnonalan tietojärjestelmiin sekä mahdollisesti myös muiden hallinnonalojen tietojärjestelmiin. Kirjelmän mukaan e-CODEX-tietojärjestelmän yhteyteen toteutettavien asiointiportaalien käyttöönoton kulut (lähinnä käyttövaltuushallinta) olisivat yksittäisen portaalin osalta noin 60 000–80 000 euroa. Kustannukset tarkentuvat teknisen toteutuksen täsmentämisen myötä.

Asetus- ja direktiiviehdotuksissa käsiteltyjen uusien asiointiportaalien käyttöönoton valmistelu alkaa aikaisintaan vuonna 2024. Euroopan komission arvion mukaan e-CODEX-järjestelmän ylläpidosta ja käyttäjätuesta jäsenvaltiolle aiheutuvat kulut olisivat vuodesta 2025 eteenpäin vuositasolla noin 300 000 euroa. e-CODEX-järjestelmän ja sen yhteyteen toteutettavien portaalien mahdollisesta integroinnista ja rajapintatoteutuksista ÖM:n tai SM:n hallinnonalojen asianhallintajärjestelmiin ei ole tällä hetkellä saatavilla yksityiskohtaisia kustannusarvioita. Asiointiportaalien käyttöönotossa kustannuksia voivat aiheuttaa myös turvallisuusverkon (TUVE) asettamat vaatimukset.

Asetusehdotuksen 4 artiklalla perustettaisiin eurooppalainen sähköinen yhteyspiste, joka mahdollistaisi luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden asioinnin toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Eurooppalaisen yhteyspisteen vastinparin eli kansallisen tietojärjestelmän tai tiedonvaihdon rajapinnan toteuttamisesta aiheutuisi kustannuksia, joita ei tällä hetkellä voida tarkemmin arvioida. Asetusehdotuksen mukaan eurooppalainen yhteyspiste olisi e-CODEX-liityntäpisteen kautta yhteydessä kansallisiin tietojärjestelmiin, mutta saatavilla ei ole tietoja, millainen tiedonvaihtorajapinta joudutaan toteuttamaan kansallisiin asianhallintajärjestelmiin.

Videoneuvottelujen laajempi käyttöönotto rajat ylittävässä asiointissa edellyttää videoneuvottelulaitteistojen määrän lisäämistä sekä oikeusministeriön että sisäministeriön hallinnonaloilla. Oikeusministeriön hallinnonalalla laitteistojen määrää on lisätty istuntosaliuudistuksen yhteydessä ja nykyisin useimmissa istuntosaleissa on videoneuvottelulaitteisto.

Asetusehdotuksen 11 artiklan mukaisiin oikeudellisiin menettelyihin liittyvien maksujen sähköisen maksamisen tietotekninen toteutus voi aiheuttaa kustannuksia, mikäli ei ole mahdollista hyödyntää kansallisia asiointiportaaleja tai muita vaihtoehtoisia toteutustapoja eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen rinnalla.

Asetusehdotuksen edellyttämiin tietojärjestelmämuutoksiin liittyvä kansallinen rahoitustarve käsitellään normaaliin tapaan osana valtion talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmiin valmistelua. Mahdollisten kansallisten kustannusvaikutusten osalta tulee ottaa huomioon myös saatavilla oleva EU-rahoitus. Asetusehdotuksessa on erikseen tuotu esiin jäsenvaltioiden

mahdollisuus hakea edellä mainittuihin kansallisiin kustannuksiin rahoitusta EU:n oikeusalan ohjelmasta ja koheesiopolitiikan rahoitusvälineistä.

6 Ehdotusten suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Ehdotusten sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Asetusehdotuksen 4 ja 5 artikkelit koskevat luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille toteutettavaa eurooppalaista siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden asiointiportaalia ja tiedonvaihtoa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Perustuslain 10 § 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 3–4).

Sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojen suojaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla asianmukaista ja tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen kuuluu olennaisena osana se, ettei henkilötietoja voida myöhemmin käsitellä tavalla, joka on yhteensopimatonta alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Ehdotuksella perustettaisiin hajautettu tietojärjestelmä tuomioistuinten ja toimivaltaisten viranomaisten sekä näiden yksiköiden ja luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden väliseen tietojenvaihtoon. Asetuksessa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan joko unionin toimielinten tietosuojasetusta (EU) 2018/1725, EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679 tai rikosasioiden tietosuojadirektiiviä (EU) 2016/680, riippuen siitä, toimiiko järjestelmän liityntäpiste EU:n toimielimessä tai kansallisella tasolla sekä siitä, mitkä kansalliset viranomaiset käsittelevät henkilötietoja ja mihin tarkoituksiin.

Asetuksessa säädettäisiin hajautetun tietojärjestelmän sekä eurooppalaisen sähköisen liityntäpisteen (European Electronic Access Point) rekisterinpitäjistä henkilötietojen käsittelyvastuun selkeyttämiseksi. Johdantokappaleen 30 mukaan tätä tarkoitusta varten jokaisen henkilötietoja lähettävän tai vastaanottavan tahon olisi katsottava määrittäneen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen ja keinot erikseen (toisin sanoen kyse ei olisi yhteisrekisterinpidosta).

Ne toimivaltaiset viranomaiset, jotka lähettävät tai vastaanottavat henkilötietoja hajautetun tietojärjestelmän kautta ovat yleisen tietosuojasetuksen tai rikosasioiden tietosuojasetuksen tarkoittamia rekisterinpitäjiä (15(1) artikla). Komissio olisi asetuksella perustettavan eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen rekisterinpitäjä (15(2) artikla).

Asetuksessa edellytetään, että toimivaltaiset viranomaiset varmistavat, että rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä toiselle toimivaltaiselle viranomaiselle lähetetyt luottamukselliset tiedot pysyvät salassa tiedot vastaanottaneen toimivaltaisen viranomaisen kansallisen lainsäädännön mukaisesti (15(3) artikla).

Ehdotuksiin sisältyvällä digitaalisten välineiden käyttönotolla rajat ylittävässä asiointissa on suuri vaikutus oikeussuojan saatavuuteen ja Euroopan perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaiseen

oikeuteen tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin. Digitaalisten välineiden (etenkin eurooppalaisen asiointiportaalin ja videoneuvottelujen) käyttö voi merkittävästi nopeuttaa oikeudenkäyntejä sekä alentaa oikeuskäynnin kustannuksia.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) (jäljempänä *itsehallintolaki*) 27 §:n 4, 12, 22 ja 23 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat suhdetta ulkovaltioihin, ulkomaankauppaa, rikosoikeutta 18 §:n 25 kohdassa säädettyin poikkeuksin, lainkäyttöä, esitutkintaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikoksentehtäjän luovuttamista koskevissa asioissa. Edellä mainitun itsehallintolain 18 §:n 25 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta.

Itsehallintolain 27 §:ssä luetellaan myös nimenomaisesti useita yksityisoikeuteen kuuluvia aloja, jotka ovat valtakunnan lainsäädäntövallassa. Lisäksi itsehallintolain 27 §:n 41 kohdan mukaan valtakunnalla on myös lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muuta kuin siinä pykälässä erityisesti mainittua yksityisoikeudellista kysymystä, jollei kysymys välittömästi liity sellaiseen oikeudenalaan, joka itsehallintolain mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

8 Ehdotusten kansallinen käsittely

Euroopan unionin komissio antoi asetus- ja direktiiviehdotukset 1.12.2021.

Luonnos U-kirjelmäksi on käsitelty oikeus- ja sisäasiat jaoston (EU-7) kirjallisessa menettelyssä 1.–7.2.2022 ja oikeudelliset kysymykset -jaoston (EU-35) kirjallisessa menettelyssä 1.–7.2.2022.

Ehdotusten käsittely on alkanut neuvoston sähköisen oikeuden työryhmässä 7.2.2022.

9 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa yhtenäistetään rajat ylittävän tiedonvaihdon ja asiointin menettelyjä siten, että hyödynnetään digitalisoinnin tuomia mahdollisuuksia sekä viranomaisten välisessä tiedonvaihdossa ja asiointissa että kansalaisten ja viranomaisten välisessä rajat ylittävässä asiointissa. Digitaaliset ratkaisut mahdollistavat nopeamman ja luotettavamman tiedonvaihdon.

Valtioneuvosto katsoo, että rajat ylittävän tiedonvaihdon ja asiointin edistäminen oikeusallalla osana laajempaa digitalisointikehitystä edellyttää yhtenäisiä toimintatapoja ja yhteentoimivia teknisiä ratkaisuja. Oikeusalan digitalisaatiota koskevassa ehdotuksessa esitetty hajautettu tietojärjestelmä ja eurooppalainen sähköisen asiointin yhteyspiste edistäisivät omalta osaltaan tiedonvaihdon toimintatapojen yhtenäistämistä.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti ehdotuksen tavoitteisiin lisätä digitaalisten palveluiden käytettävyyttä rajat ylittävässä tiedonvaihdossa ja asiointissa sekä edistää oikeusalan EU-säädosinstrumenttien tehokasta toimeenpanoa kaikissa jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto katsoo, että tietyiltä osin ehdotus vaatii selvennystä. Jatkovalmistelussa on tarkasteltava, millä tavoin oikeudellisiin menettelyihin liittyvien maksujen sähköinen maksaminen voitaisiin toteuttaa kustannustehokkaasti ja miten voitaisiin hyödyntää kansallisia asiointipor-

U 13/2022 vp

taaleja eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen rinnalla. Lisäksi luottamuspalvelujen toteuttamisessa olisi otettava huomioon parhaillaan uudistettavana olevaan e-IDAS-asetuksen tulevat muutokset (KOM(2020) 281) eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen vahvistamisesta. Myös videoneuvotteluja koskevien säännösten osalta neuvotteluissa on pyrittävä varmistamaan säännösten selkeys.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että asetusehdotuksessa ei ole riittävän selkeästi määritelty jäsenvaltioiden vastuita ja tehtäviä yhteentoimivuuden varmistamisessa kansallisten tietojärjestelmien ja EU-tason hajautetun tietojärjestelmän kesken.